

UHTUAN SUURIN RUNONLAULAJA

Juhlaesitelmä, jonka professori Matti Kuusi piti Karjalan Sivistysseuran 60-vuotisjuhlakokouksessa 25. p:nä syyskuuta 1966 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran juhlasalissa. Julkaisemme esitelmän uudelleen runsas vuosi sitten, 16.1.1998 tuonilmaisiiin siirtyneen suuren kansanrunouden tutkijan ja seuramme ystävän muistoksi.

"Uhtuan kylä, pohjoisen Karjalan suurin ja varakkain, on Kuittijärven pohjoisrannalla Uhtu-joen suulla. Kylän asema kuivalla, tasaisella hiekkakankaalla ilmoittaa kohta, että tämän varallisuuden lähde ei ole maanviljelys, joka täällä niinkuin yleensä Wenäjän Karjalassa on vähäinen ja huonolla kannalla. Kylä onkin paraasta päästä ns. Suomenmaan kaupasta hyötynyt.

Talojen luku, joka vuonna 1837 ja 1839 oli 80-90, on tätä nykyä jo 130:n tai 145:n paikoilla. Rikkaimmat eli varakkaimmat asuvat kylän läntisimmässä osassa, Likopäässä, järven rannassa. Likopään ja joen välillä on keskimäinen, edellistä suurempi osa, Ryhjä, jossa kylän vanha "tsiässöynä" eli rukoushuone sekä uusi kirkonkin on. Jälkimmäinen kuitenkin seisoo käyttämättä, koska jumalat eli pyhään kuvat kaksi kertaa itsestään maahan putoa-

malla ovat näyttäneet tyytymättömyytensä uuteen majaan.

Kolmas ja suurin osa on Lamminpohja, Ryhjästä pohjoiseen joen varrella, ja neljäntenä kylän osana on vähäinen luku taloja joen itäisellä puolella, joiden yhteinen nimi on Mitkala.

Uhtu-joki ennen erotti Vuokkiniemen ja Paanajärven pitäjät, vaan nykyään on Uhtu oman pitäjän pääpaikkana. Se on myös runonkin pääpaikaksi luettava. Tosin runolaulu ja esisien yksinkertaiset tavat ovat täällä Uhtuan maailmaa kiertäneillä miehillä vähemmässä arvossa kuin syrjäkylissä, eivätkä runotkaan ole täällä enää niin täydelliset kuin Suomen rajan läheisyydessä, vaan niitä tunnetaan yhtä hyvin täällä jotenkin paljon".

Näin kuvaili Akseli Borenius, viime vuosisadan uutterin kerääjä, vaikutelmiaan Uhtuan kylästä vuonna 1872. "Uhtuan pohjoispuolella runolaulu äkkiä huononee tai häviääkin", hän toteaa. "Jos siellä tapaa jonkun laulajan, hän on muuttanut Uhtualta tai lännempää".

Boreniuksen hahmottama kuva Uhtuasta voimakkaana kauppakeskuksena ja toisen luokan runokeskuksena on vakiintunut pysyväksi. Käydessään läpi Vienan runokylä ja huomattavimpia runonlaulajia Väinö Salminen teoksessa "Suomalaisten muinaisrunojen historia" tosin kertoo, että "useat kerääjät ovat Uhtualla runoja kirjoitelleet" ja että "sieltä saatujen toisintojen lukumäärä lähentelee tuhatlukua", mutta ei mainitse ainoatakaan uhtuallista laulajaa niin kuin mainitsee Latvajärven Pertuset, Vuonni Maliset, Lonkan Karjalaiset tai Akonlahden Timosen, Trohkimaisen Soavan, Homan ja kolme Omenaisen veljestä.

Uhtuan runonlaulajia luetaan A. R. Niemen vuonna 1921 painatussa "Vienan läänin runonlaulajat ja tietäjät" -vihkosessa 47 eri henkilöä. Neuvosto-Karjalan tärkeimmässä vanhan epiikan antologiassa "Karelskie narodnie pesni" Viktor Jevsejev mainitsee kolme Uhtuan runonlaulajaa. Näiden puolsadan vanhaa runoa laulaneen Uhtuan miehen ja naisen

lisäksi on sekä Helsingin että Petroskoim arkistoissa melkoinen määrä julkaisematonta Uhtuan perinnettä useilta kymmeniltä eri laulajilta.

Selvemmin kuin niin sanottujen parhaiden runokyläien kohdalla Uhtuan säilyneen runoperinteen painopiste on vanhimmissa muistiinpanoissa, niissä kiireisissä merkinnöissä, joita Antti Juhani Sjögren vuonna 1825, Elias Lönnrot vuosina 1834-36, J. Fr. Cajan vuonna 1836, M. A. Castrén vuonna 1839 ja Taneli Europaeus vuonna 1846 piirtelivät Uhtualla papereihinsa. Jo tuohon aikaan runonlaulu oli Uhtualla kuihtumassa, ja miespolvea myöhemmin Borenius ja kumppanit saivat talteen etupäässä vain ennen kerätyn hataraa satoa. Voi sanoa, että Uhtualla runonkerääjät myöhästyi; joskus 1700-luvun lopulla sieltä varmaan olisi tavattu Arhippa Pertusen ja Ontrei Malisen veroisia muistannan mestareita.

Mutta varsinkin Lönnrot kiintyi uhtuallisiin. Marraskuussa 1836 hän kirjoitti sieltä ystävälleen lehtori Keckmanille: "Tässä kylässä olen yksin jo lähes kolme viikkoa viipynyt ja kirjoitellut, mitä on sattunut runoja, lauluja, tarinoita, sananlaskuja, arvuutuksia, outoja sa-

Uhtuan Likopään kyläosa vuonna 1894. Näkymä lienee ollut samanlainen Boreniuksen käydessä Uhtualla parisenkymmentä vuotta aikaisemmin. (SKS/KRA kuva-arkisto Inha)

noja ja muuta senlaista. Taitaispa jos vielä kaheksi kuukaueksi olla kirjoittamista tässä kylässä, erittäinkin tarinoissa eli saarinoissa, jolla nimellä niitä myös täällä mainitaan, ja joista ei näytä loppua heti saavan".

Uhtuan anti on tosiaan runsaampi satujen, sananlaskujen ja arvoitusten osalta kuin Kalevalaan päässeiden säkeiden kohdalta. Sitä hienoista yliolkaisuutta, jolla mainitut varhaisimmat runonkerääjät suhtautuivat Uhtuan runosaaliiseen, kuvaa, etteivät he juuri koskaan mainitse ketään uhtualaista runonlaulajaa nimeltä. Ensimmäisestä ja tärkeimmästä matkastaan vuonna 1834 Lönnrot mainitsee lyhyesti: "Tässä kylässä viivyn koko viikon, enimmäkseen uutterasti kirjoitellen muistiin runoja ja lauluja, joita kylän sekä miehet että naiset muistivat. Muuan leski, nimeltä Matro, kunnosti itseään ennen muita. Sitten kuin hän oli puolentoista päivää laulanut, sukankudin kädessä, astui hänen sijaansa toisia, jotka lauloivat osaksi hänen laulamiensa runojen toisintoja, osaksi toisia, uusia".

Valiottavasti Lönnrot ei tullut merkinneeksi papereihinsa, mitkä hänen muistiinpanoistaan olivat Matron laulamia, eivätkä tutkijat ole päässeet asiasta yksimielisyyteen. Seuraavan vuoden matkallaan Lönnrot mainitsee Jamala-nimisen miehen, joka viiden ruplan maksusta suostui laulamaan 20 pitkä runoa ja lyhyempiä kauppanpäällisiksi. Myöhemmät kerääjät saivat selville, että Jamalan oikea nimi oli Varahvonta Sirkeinen; hänen poikansa Poavila ja Triihvo olivat seuraavan sukupolven maineikkaita runontantajia. Heille veti vertoja Huotarinen Jouhko, Voassilaisten sukua, joka poikasena oli laulanut jo Sjögrenille vuonna 1825 ja toisti samat runot Boreniukselle lähes viisikymmentä vuotta myöhemmin. Borenius itse piti parhaana runonlaulajanaan Ohvokaisten sukuun kuuluvaa Hilippaista Arhippaa. Tämä oli oppinut runonsa äidinisältään uhtualaiselta Hirssolta, joka kuului olleen mainio laulaja. Muitakin Ohvokaisia, Ohvanaisia, Voassilaisia, Teppanaisia, Kiekkisiä, Kakaraisia, Herrasia, Bogdanoffeja, Hoteijoveja, Hermanoiffeja, Mitrofanoffeja, Sergejeffeja, Uulajeffeja jne. vilahtelee Uhtualta saatujen vanhojen runojen laulajaluettelossa.

Onko uhtualaisten laulajien joukossa ainuttakaan suurta runonlaulajaa?

Kerääjien arviointiin näyttää vaikuttaneen enimmänsä se, miten pitkälti ja miten selkeästi eri laulajat osasivat esittää runoa, ehkä myös se, miten näiden luonne ja ulkonainen hahmo vastasivat runonlaulajan ihannekuvaa. Nyt, kun olemme 130 vuoden etäisyydellä Uhtuan vanhimmista runonlaulajista ja kun voimme jokaisen Uhtualta muistiin merkityn runotekstin panna kaikkien muiden eri seuduilta kertyneiden runotekstien taustaa vasten, kohoa tärkeimmäksi näkökohdaksi tämä: kenen Uhtuan runonlaulajan runot ovat meille korvaamattomimmat? Kuka on muistanut eniten sellaista vanhaa perintöä, joka olisi mennyt hukkaan, kadonnut jäljettömiin, ilman asianomaiselta laulajalta saatuja runotekstejä?

Tällöin nousee Uhtuan runonlaulajien rivistä esiin todellinen "musta hevonen", nimetön, tuntematon laulaja, jota Elias Lönnrot laulatti 22. hütikuuta 1834, kolme päivää ennen kuin tapasi suurimman löytönsä, Latvajärven Arhippa Perttusen. Saamme olla Akseli Boreniukselle kiitollisia siitä, että pystymme erottamaan tämän Tuntemattoman Uhtualaisen laulamata viisi runoa muista runoista, vieläpä kohtalaisen varmasti päättelemään hänen nimensä. Borenius nimittiin tapasi Uhtualta 1871 Lari Larinpoika Bogdanoffin eli Tepipisen Larin, haukkumanimeltään Viklin Larin. Tämä Viklin Lari osasi kuusi runoa ja neljä loitsua, ja viisi hänen runoistaan oli selvästi samaa perua kuin nuo viisi peräkkäistä kertomarunoa, jotka Lönnrot oli kirjoittanut muistiin 37 vuotta aikaisemmin.

Viklin Lari, "pitkänenäinen, rehvelö mies", inkuin Borenius häntä kuvaa, oli oppinut virtensä isältään Lari Teponpoika Bogdanoffilta, jota oli sanottu Vikliksi. Lari vanhemman isä Teppo Bogdanoff oli kotoisin Uhtuan Mitkalasta, joen itäpuolelta. Uhtuan Tuntemattoman viisi runoa ja Lari Bogdanoff nuoremman vastasivat runot ovat siinä määrin samanlaisia ja kaikista muista runoista poikkeavia, että Borenius täydellä syyllä päättelee Lönnrotin saaneen runonsa Lari Bogdanoff vanhemmalta. Tämä oli sotamiehenä paljon kulkenut Suomessa ja muualla.

Merkillisin Lari Bogdanoffin säilyttämistä muinaismuistoista on Ahdin ja Kyllikin runo. Vanhempi Lari muisti tätä runoa 104 säettä, nuorempi Lari 72 säettä, kukaan muu Vienan

laulaja ei lainkaan. Pohjois-Aunuksessa on Simana Kyöttinen ja hänen poikansa säilyttänyt muistissaan saman runon toisia kohtia, ja Länsi-Inkeristä on niinkään tavattu muutama hämärtyneet katkelma tästä suomalaisen viikinkiajan suurimmomisimmasta merirunosta. Mutta ilman Uhtuan Lari Bogdanoffeja emme saisi mitään selvää runon juonesta; he ovat säilyttäneet kaksi kolmasosaa runon säilyneistä säkeistä, muut vain kolmannen osan. Siitä, miten suuri osa runosta on mennyt kokonaan hukkaan, voi esittää vain arveluja. Esimerkiksi kohta, jossa Ahti noutaa Teurin kumppanikseen sotaretkelle, tunnetaan vain Uhtuan toisinoista.

Se, että juuri Uhtuan Bogdanoffit, Pohjois-Aunuksen Kyöttiset ja pari Länsi-Inkerin laulajaa on säilyttänyt sen, mitä meillä on jäljellä Ahdin ja Kyllikin runosta, ei ole sattumanvaraista. Kun kaikki muut Vienan laulajat kertovat mereen ammutun Väinämöisen ajelehtineen "petäjässä pölkynpäänä", niin Uhtuan Bogdanoffit, Simana Kyöttinen ja pari laotokankarjalaista laulajaa tietää hänen ajelehtineen "petäjässä pehkiönä" tai "pehkopuuna". Kun sitten lintu pesii Väinämöisen polvelle ja munii munat, joista aurinko, kuu ja tähdet saavat alkunsa, niin vain Uhtualta, paikoin Laatokan Karjalassa ja läntisimmässä Inkerissä tuo lintu on kokko, ja linnun munat ovat kultaisia Inkerissä, Laatokan Karjalassa ja Uhtualta, ei missään muualla Vienassa. Muuten: kaukaisten sukulaistemme mordvalaisten maailmansyntymyytin lintu on niinkään kotka.

Lari Bogdanoffit ovat edelleen ainoat, jotka ovat säilyttäneet Maailmansyntyrunon yhteydessä merkillisen kuvauksen kotkan ja hauen taistelusta. Kun Väinämöinen on liikkauttanut meressä polveaan ja kotkan munat ovat vierähtäneet mereen,

*"tuli hauki hangotellen,
veden vilja vinkotellen,
se nieli munaista kolme.
Tuli kokko kohotellen,
isketellen ilman lintu,
varsin iskeä rapasi,
eip' on suomusta sovinnu,
veen koiran koukkuluista,
ruuat on korva kilpiepi.
Iski kerran, iski toisen,
vatsan varsin halki laski.
Ei tunnu vesi vedeltä,
ei tunnu muta mudalta,
kokkolinnun höyheniltä,
kalahain suomuloilta".*

Ja kun kokko näin on saanut

hauen vatsan halkaistuksi, se ihmetellen näkee, että "miks' on muuttunut munani"? Yläpuoli munaa on taivaana, alapuoli maaemänä, munan ruskuainen aurinkona. Tämä meidän mielestämme ehkä lapskas taru saa kantavuutta, kun tiedetään, että muinaisajan kansat Väliimereltä Intiaan, Kiinaan, Japaniin, Polynesiaan ja inköjen Peruuun asti uskoivat maailman saaneen alkunsa linnun munasta, ja kun Intiasta lisäksi tunnetaan myytti maailman ensimmäisestä ihmisparista, joka löytää kalan sisältä auringon ja kuun. Uhtuan Lari Bogdanoffin ansiosta me tässäkin kohden voimme kurkistaa syvälle esivanhempiemme luomiskertomukseen.

Lari vanhemman Maailmansyntyrunoon on eksynyt pari säettä, jotka nekin ovat paljon askarruttaneet tutkijoita: "Eik' on tunne kieltä Turjan, saata saksaksi sanoa, maha lausua lapiksi". Kaarle Krohnia ja Olla Teräsvuorta hämmästytti se, että näiden säkeiden lähimmät vastineet löytyvät 700 kilometrin päästä Länsi-Inkerin Oljammassa käynti -runosta, jossa veljensä kotiin vierailulle saapunut nainen sanoo: "En mie tunne turkin kieltä, en vestä venäen kieltä enkä salli saksan kieltä". Teräsvuori jopa arveli Lari Bogdanoffin käyneen sotaretkillään Inkerissä ja oppineen säkeet sieltä, elleivät ne pohjaudu johonkin kadonneeseen runoon (Kalevalaseuran vsk 1949, s. 272). Uhtua ja Länsi-Inkeri joka tapauksessa kohtaavat toisensa näiden säkeiden probleemissa.

Kuten sanottu, Lari nuoremalta on merkitty muistiin neljä loitsua - Lari vanhemmalta Lönnrot ei ehtinyt kysellä niitä. Lari nuoremman Pistoksen virressä on montakin merkillistä kohtaa, mutta merkillisin on kuvaus ison tammen kaatamisesta:

*"Jo on tammi koatununna,
poikki pohjosen jovesta,
sillaksi ikusijahe,
männä miehen matkalaisen,
pimiäh on Pohjolahe,
miesten syöpähä kylähe,
uosten uponnehese.
Siin on silta ikuhine".*

Uno Harva on ensimmäisenä kiinnittänyt huomiota tähän uhtualaiseen runonkohtaan. Siinä on muunnelma yleismaailmallisesta Tuonelan joen sillan kuvitelmasta, josta kertovat sekä pakanalliset että keskiajan kristilliset lähteet (vrt. Haavio: Väinämöinen, s. 116-117). Lari Bogdanoff nuorempi oli ainoa runonlaulaja, joka on välittänyt

jälkimaailman tietoon kuvan Pohjolan joen poikki ikisillaksi kaatuvasta jättiläistammesta. Mainittakoon, että tästä on saatu kuva -ja tekstiaihe taiteilija Heikki Häivöjan laatimaan Kalevalaseuran ansiomitaliin, jonka ensimmäiset kappaleet jaettiin 1.11.1966.

Esimerkit riittävät selittämään, miksi pidän Uhtuan kah-ta Lari Bogdanoffia suurten runonlaulajien joukkoon kuuluvina. Varsinkin vanhemmat Larin laulammat runot poikkeavat pitkien matkain Vienen yleisestä laulutavasta eivätkä nuo poikkeamat johdu muistin har-taruudesta. Uhtuan Sirkeiset ovat oppineet Bogdanoffeilta yhtä ja toista tai säilyttäneet itse edellisiltä polvilta perimäänsä tietoa, mutta Larin runot ovat verrattomasti itsenäisempiä ja mielenkiintoisempia. Niistä voi vielä löytyä yllättäviä päähkinöitä.

Nykyisen käsityksen mu-

kaan Vienan parhaat runonlau-lajasuvut - Pertuset, Maliset, Kettuset, Karjalaiset, Huoviset - olisivat peräisin pohjoisilta savolaisalueilta, Kainuun tai Pohjanmaan suunnalta saapu-neiden siirtolaisten jälkeläisiä. Heidän ohellaan Vienassa, eten-kin Kiimasjärven seuduilla, on vanhaa karjalaista kantäväes-töä, jonka laulut ovat lähisukua Aunuksen ja Laatokan Karja-lan runoilille. Näiden kahden kulttuurivirran lisäksi, joista toinen on tullut jostakin Poh-janlahdelta, toinen Laatokalta päin, Uhtualle on tullut jokin kolmas elementti. Kun väitös-kirjassani analysoin Vikli-Lari-erien Sampo-runoa, päädyin otaksumaan, että sen traditio-juuret johtaisivat jonkin ete-läisen Savon suuntaan. Äsket-tään panin merkille, että Itä-Hämeessä, Heinolan seudun Tapanin virressä Tahvana "ajaa toimitteloopi". Vienassa vastaa-va kliše kuuluu melkein sään-

nöllisesti "ajoa karetelevi" jos-kus "ajoa köröttelevi". Laato-kan rannalla "ajaa karautetaan, kalkutellaan" tms. Uhtuan Lar-rit lauloivat "ajoa tomuttelevi" tai "ajoa tomottelevi". Onko tämä pelkkää yhteensattumaa? Onko sattumaa, että Uhtuan luoteispuolella sijaitsee kylä nimeltään Häme? E. N. Setälä puolestaan väittää, että länti-simpään Inkeriin, Narvusin nie-melle on tullut asutusta länti-sestä Suomesta. Kiistatonta on, että Narvusin luterilaiset suo-malaiset ovat meren yli muut-tanutta väkeä. Mistä he ovat, siitä ei ole varmaa tietoa.

Suurimmasta osasta Suomea vanhat kalevalaiset runot ehti-vät unohtua ennenkuin niitä ryhdyttiin keräämään. Niin on laita esimerkiksi Suomenlah-den koko pohjoisrannikolla, jonne ruotsalaiset muuttivat vasta 1200-luvulta alkaen. On selvää, että esimerkiksi Ahdin ja Kyllikin runo on syntynyt

meren rannikolla, ja sen levin-näisyysuhteet - läntinen Inke-ri, Aunuksen Kyöttiset ja Uhtu-an Bogdanoffit - viittaavat Suo-menlahden piiriin. Voi olla, että klišeanalyysi, sanaston ja ni-mistön analyysi, runojen mik-roskooppisen tarkka vertailu tulee kerran antamaan täsmäl-lisen ja varman kuvan siitä, mistä Uhtuan suurimpien lau-lajien, Lari vanhemman ja Lari nuoremman runojen ainutlaa-tuiset piirteet ovat kulkeutuneet, samoin kuin Narvusin suoma-laisen runojen vastaavien piir-teiden alkuperästä.

Tässä vaiheessa riittää todeta, että Uhtua ei sittenkään ole runo-tutkimuksen kannalta mikään syrjäkylä. Uhtualla on tallennet-tu sellaista muinaisperintöä, jota ei tunneta mistään muualta. Vanhan epiikan aareaitana Uhtua ei kuitenkaan vedä vertoja Vuokkiniemen pitäjän parhaille kylille eikä Ilomantsille ja Suis-tamolle.

Kalevala maailman kielillä

Kalevala on käännettyin suo-malainen teos. Sitä on käännetty 52 eri kielelle. Kaikkia kään-nöksiä ei kuitenkaan ole vielä julkaistu. Kaiken kaikkiaan Kalevalasta on erilaisia kään-nöksiä ja käännösmukaelmia runsaat 150.

Varhaisin käänös ilmestyi ruotsiksi jo vuonna 1841. Ensimmäinen Uuden Kalevalan käänös oli saksankielinen ja se on vuodelta 1852.

Suurin osa Kalevalan kään-nöksistä on tehty suomalaisesta alkutekstistä, mutta suurille maailmankielille, englanniksi, saksaksi ja venäjäksi tehdyt käännökset ovat monen muun käännöksen taustalla. - Mainit-takoon, että Kalevalan kääntä-minen portugaliksi aloitetaan kuluvan juhluvuoden aikana.

Miksi Kalevalaa käännetään huolimatta arkaaisesta, vanha-aikaisesta kielestä, vanhasta runomitasta ja suomalaisen kulttuuripiirin suhteellisesta pienuudesta?

Selityksiä löytyy useita. Kalevala on osa maailmankir-jallisuutta, joka kiinnostaa ja vaikuttaa ajan ja paikan rajojen yli. Viime vuosina on viitattu myös siihen, että Kalevalan rinnastaminen oman maan san-karirunostoon tai eepostraditi-oon tekee sen läheiseksi kansallista itsenäisyyttä ja kulttuu-rista tietoisuuttaan rakentaville kansanryhmille.

Ketkä kääntävät Kalevalaa? Miten tulkita Kalevalaa toisel-

le kielelle ja kulttuurille?

Osa kääntäjistä pitää tärkeä-nä tarkkaa merkityksensirtoa, kansatieteellistä tai kielellistä oikeellisuutta; he ovat yleensä tutkijoita. Toiset kääntäjät taas haluavat tulkita Kalevalan vas-taanottavan kulttuurin kannalta ymmärrettävästi; he ovat usein kirjailijoita tai runoilijoita. Heille on merkittävä Kalevalan mentaalinen todellisuus, jossa pohjoinen eksotiikka vain verhoaa kaikille ihmisille yhteisiä myyttejä.

Kalevalasta on julkaistu 47 erikielistä käännöstä joko runo - tai proosamuodossa. Seuraa-vassa luettelossa kielet ovat aakkosjärjestyksessä, suluissa käännösten ilmestymisvuosi.

SIRKKA-LIISA
METTOMÄKI

Amerikan englantia (1988)

Arabia (1991)
Armenia (1972)
Bulgaria (1992)
Englanti (mm. 1888, 1907, 1963, 1989)
Espanja (mm. 1953, 1985)
Esperanto (1964)
Fääri (1993)
Fulani (1983)
Gruusia (1969)
Heprea (1930)
Hindi (1990)
Hollanti (mm. 1940, 1985)
Islanti (1957)
Italia (mm. 1910, 1941)
Japani (mm. 1937, 1976)
Jiddi (1954)

Kannada/tulu (1985)

Katalaani (1997)

Kiina (1962)

Komi (1980)

Kreikka (1992)

Latina (1986)

Latvia (1924)

Liettua (mm. 1922, 1972)

Makedonia (1999)

Moldova (1961)

Norja (1967)

Puola (mm. 1958, 1974, 1999)

Ranska (mm. 1867, 1930, 1991)

Romania (mm. 1942, 1959)

Ruotsi (mm. 1841, 1864, 1884, 1948)

Saksa (mm. 1852, 1914, 1967)

Serbokroaatti (1935)

Slovakki (mm. 1962, 1986)

Sloveeni (mm. 1961, 1997)

Suahili (1992)

Tamili (1994)

Tanska (mm. 1907, 1994)

Tšekki (1894)

Turkki (1965)

Ukraina (1901)

Unkari (mm. 1871, 1909, 1970, 1972)

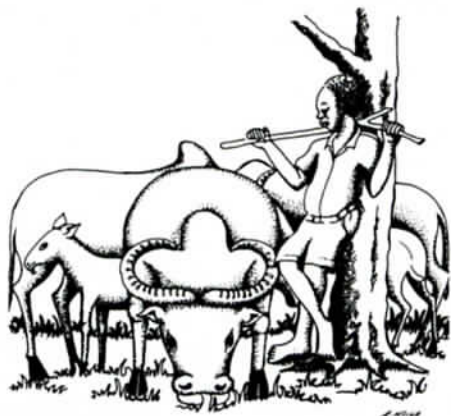
Valkovenäjä (1956)

Venäjä (mm. 1888, 1970, 1998)

Vietnam (1994)

Viro (mm. 1883, 1939)

UTENZI WA KALEVALA

Afrikkalainen Kullervo paimenessa. Robino Nilan kuvitusta-Jan Knappertin kääntämään suahelinkieliseen Kalevalaan (1992).